ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
AGRICULTURAL UNIVERSITY OF ATHENS

Παραγοντικοί Σχεδιασμοί 3^k

Κατσιλέρος Αναστάσιος

2018

$3^κ$ Παραγοντικοί σχεδιασμοί

Οι σχεδιασμοί $3^κ$ είναι μία κατηγορία παραγοντικών σχεδιασμών όπου κάθε παράγοντας έχει τρία επίπεδα. Τα επίπεδα μπορούν να κωδικοποιηθούν ως -1 (χαμηλό επίπεδο), 0 (μεσαίο επίπεδο) και +1 (υψηλό επίπεδο) ή εναλλακτικά ως 0, 1 και 2.

Είναι χρήσιμοι σχεδιασμοί στην βιομηχανική έρευνα και χρησιμοποιούνται κυρίως όταν μας ενδιαφέρει η επίδραση της καμπυλότητας ενός ποσοτικού παράγοντα στη συνάρτηση απόκρισης. Η προσθήκη του τρίτου επιπέδου επιτρέπει η σχέση μεταξύ της απόκρισης και κάθε παράγοντα να περιγράφεται από ένα μοντέλο δεύτερης τάξης.

$$y = \beta_0 + \sum_{j=1}^{k} \beta_j x_j + \sum_{i<j}\sum \beta_{ij} x_i x_j + \sum_{j=1}^{k} \beta_{jj} x_j^2 + \varepsilon_j$$

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

Το σημαντικότερο μειονέκτημα των σχεδιασμών $3^κ$ είναι ότι όταν ο αριθμός των παραγόντων k είναι μεγάλος, αυξάνεται πάρα πολύ το μέγεθος του πειράματος (9, 27, 81, ...).

Ο σχεδιασμός 3^k δεν είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για αποδώσουμε το μοντέλο δεύτερης τάξης, όπου τα σχέδια επιφανειακής απόκρισης υπερτερούν, ενώ οι σχεδιασμοί 2^k με την προσθήκη κεντρικών σημείων παρέχουν μια καλή ένδειξη της καμπυλότητας και επιτρέπουν να διατηρηθεί το μέγεθος και η πολυπλοκότητα του σχεδιασμού σε χαμηλό επίπεδο.

Συνδυασμοί επεμβάσεων σε 3^k σχεδιασμό

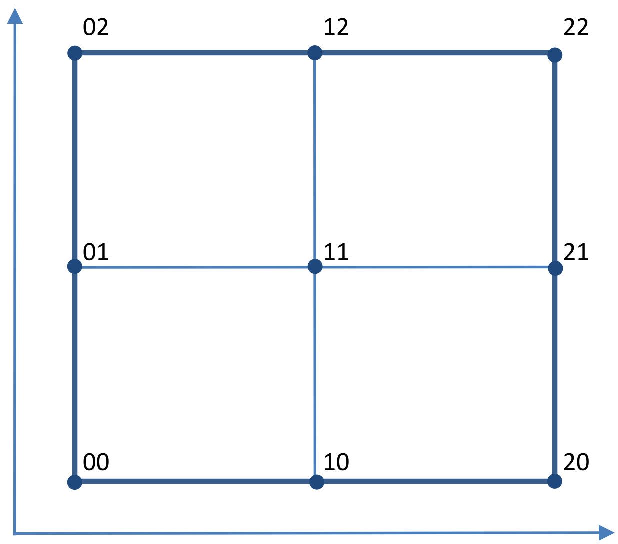

3^2 σχεδιασμός, 9 εκτελέσεις

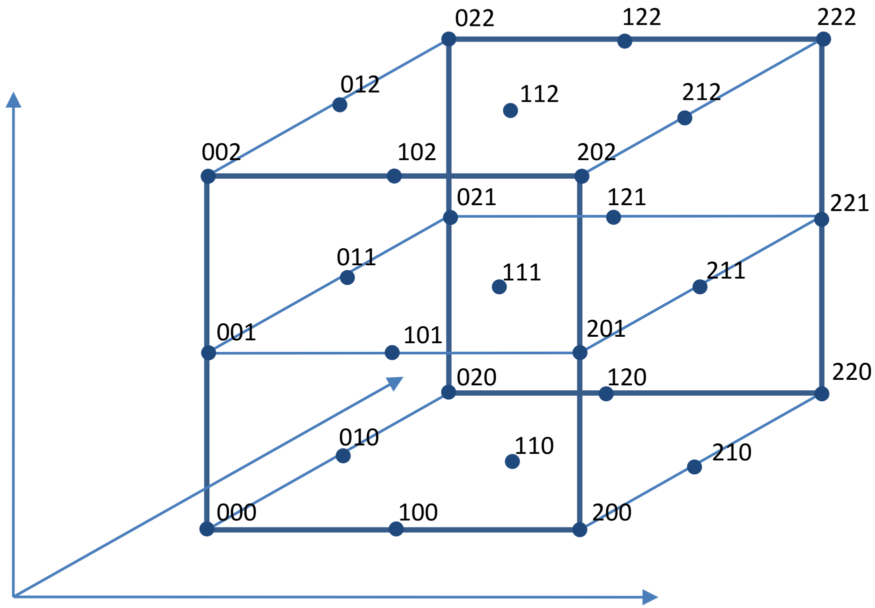

3^3 σχεδιασμός, 27 εκτελέσεις

Παράδειγμα: Παραγοντικός σχεδιασμός 3^2 (Montgomery, 8th ed.)

Παράγοντας A	**Παράγοντας B**			
	125	**150**	**175**	$Y_{i..}$
15	-2	-3	2	-1
	-1	0	3	
$Y_{1j.}$	-3	-3	5	
20	0	1	4	16
	2	3	6	
$Y_{2j.}$	2	4	10	
25	-1	5	0	9
	0	6	-1	
$Y_{3j.}$	-1	11	-1	
$Y_{.j.}$	-2	12	14	$Y_{...} = 24$

Πίνακας ανάλυσης παραλλακτικότητας

Πηγή παρ/τας	**ΒΕ**	**ΑΤ**	**ΜΤ**	**F**	**Pr(>F)**
Α	2	24,33	12,16	8,423	0,00868 **
Β	2	25,33	12,66	8,769	0,00770 **
ΑΒ	4	61,33	15,33	10,6154	0,001844
Υπόλοιπο	9	13,00	1,44		
Σύνολο	17	124,00			

Αν οι παράγοντες είναι ποσοτικοί και τα επίπεδα ισαπέχουν, οι κύριες επιδράσεις μπορούν να διαχωριστούν σε 2 συνιστώσες, μία γραμμική (L) και μία τετραγωνική (Q), με ένα βαθμό ελευθερίας η καθεμία.

Συντελεστές ορθογώνιων αντιθέσεων	
Γραμμικός (L)	**Τετραγωνικός (Q)**
-1	1
0	-2
1	1

$$A_L = \sum_{i=1}^{a} c_i y_{i..} = -1*(-1)+0*16+1*9=10$$

$$AT_{A_L} = (\sum_{i=1}^{a} c_i y_{i..})^2 / bn\sum_{i=1}^{a} c_i^2 = (10)^2/3*2*2=8,33$$

$$A_Q = \sum_{i=1}^{a} c_i y_{i..} = 1*(-1)+(-2)*16+1*9=-24$$

$$AT_{A_Q} = (\sum_{i=1}^{a} c_i y_{i..})^2 / bn\sum_{i=1}^{a} c_i^2 = (-24)^2/3*2*2=16$$

$$B_L = \sum_{j=1}^{b} c_j y_{.j.} = -1*(-2)+0*12+1*14=16$$

$$AT_{B_L} = (\sum_{j=1}^{b} c_j y_{.j.})^2 / an\sum_{j=1}^{b} c_j^2 = (16)^2/3*2*6=21,33$$

$$B_Q = \sum_{j=1}^{b} c_j y_{.j.} = 1*(-2)+(-2)*12+1*14=-12$$

$$AT_{B_Q} = (\sum_{j=1}^{b} c_j y_{.j.})^2 / an\sum_{j=1}^{b} c_j^2 = (-12)^2/3*2*6=4$$

Η αλληλεπίδραση δύο παραγόντων διαχωρίζεται σε 4 συνιστώσες με 1 βαθμό ελευθερίας η καθεμία.

	B_L		
A_L	**-1**	**0**	**1**
1	-1	0	1
0	0	0	0
-1	1	0	-1

$$AB_{LxL}=\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b}c_{ij}y_{ij.}=1*(-3)+0*(-3)+(-1)5+0*2+0*4+0*10+(-1)*(-1)+0*11+1*(-1)=-8$$

$$AB_{LxL}=(\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b}c_{ij}y_{ij.})^2/n\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b}c_{ij}^2=(-8)^2/2*4=8$$

	B_Q		
A_L	**1**	**-2**	**1**
1	1	-2	1
0	0	0	0
-1	-1	2	-1

$$AB_{LxQ}=\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b}c_{ij}y_{ij.}=(-1)*(-3)+2*(-3)+(-1)5+0*2+0*4+0*10+1*(-1)+(-2)*11+1*(-1)=-8$$

$$AB_{LxQ}=(\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b}c_{ij}y_{ij.})^2/n\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b}c_{ij}^2=(-32)^2/2*12=42,67$$

	B_L		
A_Q	**-1**	**0**	**1**
1	-1	0	1
-2	2	0	-2
1	-1	0	1

$$AB_{QxL} = \sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b} c_{ij} y_{ij.} = (-1)*(-3) + 0*(-3) + 1*5 + 2*2 + 0*4 + (-2)*10 + (-1)*(-1) + 0*11 + 1*(-1) = -8$$

$$AB_{QxL} = (\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b} c_{ij} y_{ij.})^2 / n\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b} c_{ij}^2 = (-8)^2 / 2*12 = 2{,}67$$

	B_Q		
A_Q	**1**	**-2**	**1**
1	1	-2	1
-2	-2	4	-2
1	1	-2	1

$$AB_{QxQ} = \sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b} c_{ij} y_{ij.} = 1*(-3) + (-2)*(-3) + 1*5 + (-2)*2 + 4*4 + (-2)*10 + 1*(-1) + (-2)*11 + 1*(-1) = -24$$

$$AB_{QxQ} = (\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b} c_{ij} y_{ij.})^2 / n\sum_{i=1}^{a}\sum_{j=1}^{b} c_{ij}^2 = (-24)^2 / 2*36 = 8$$

Πίνακας ανάλυσης παραλλακτικότητας

Πηγή παρ/τας	**ΒΕ**	**ΑΤ**	**ΜΤ**	**F**	**Pr(>F)**
A	2	24,33	12,16	8,423	0,00868 **
(A_L)	1	(8,33)	8,33	5,7692	0,0397723*
(A_Q)	1	(16,00)	16,00	11,0769	0,0088243**
B	2	25,33	12,66	8,769	0,00770 **
(B_L)	1	(21,33)	21,33	14,7692	0,0039479**
(B_Q)	1	(4,00)	4,00	2,7692	0,1304507
AB	4	61,33	15,33	10,6154	0,001844
(A_LB_L)	1	(8,00)	8,00	5,5385	0,0430650*
(A_LB_Q)	1	(42,66)	42,66	29,5385	0,0004137***
(A_QB_L)	1	(2,66)	2,66	1,8462	0,2073056
(A_QB_Q)	1	(8,00)	8,00	5,5385	0,0430650*
Υπόλοιπο	9	13,00	1,44		
Σύνολο	17	124,00			

Αλγόριθμός του Yates για το 3^2 σχεδιασμό

Συνδυασμός επεμβάσεων	Y	1	2	Διαιρέτης		Επίδραση	Άθροισμα Τετραγώνων $(3)^2$/Διαιρέτη
00	-3	-2[a]	24	----	----	-----	----
<u>1</u>0	2	12	10	$2^1 x 3^1 x 2$ [d]	12	$A_{\underline{L}}$	8,33
20	-1	14	-24	$2^1 x 3^2 x 2$	36	A_Q	16,00
01	-3	2[b]	16	$2^1 x 3^1 x 2$	12	B_L	21,33
11	4	14	-8	$2^2 x 3^0 x 2$	8	AB_{LxL}	8,00
21	11	-6	-8	$2^2 x 3^1 x 2$	24	AB_{QxL}	2,67
02	5	-8[c]	-12	$2^1 x 3^2 x 2$	36	B_Q	4,00
12	10	0	-32	$2^2 x 3^1 x 2$	24	AB_{LxQ}	42,67
22	-1	-16	-24	$2^2 x 3^2 x 2$	72	AB_{QxQ}	8,00

[a] (-3) + (2) + (-1) = -2, [b] - (-3) + 0*(2) + (-1) = 2 και [c] (-3) - 2*(2) + (-1) = -8
[d] $2^r x 3^t x n$, όπου r ο αριθμός των παραγόντων στον συνδυασμό επεμβάσεων με μεσαίο ή υψηλό επίπεδο (**<u>1</u>**0), t ο αριθμός των παραγόντων του πειράματος (k=2) μείον τον αριθμό των γραμμικών όρων στην επίδραση ($A_{\underline{L}}$) και n ο αριθμός των επαναλήψεων

Η αλληλεπίδραση δύο παραγόντων μπορεί επίσης να διαχωριστεί σε 2 συνιστώσες (AB και AB^2) με 2 βαθμούς ελευθερίας η καθεμία, οι οποίες δεν έχουν πραγματική σημασία αλλά χρησιμοποιούνται στην κατασκευή άλλων σχεδιασμών. Ο Yates ονόμασες τις δύο συνιστώσες ως I και J συνιστώσες της αλληλεπίδρασης ($I(AB)=AB^2$ και $J(AB)=AB$).

	B			**Σύνολα**	
A	**0**	**1**	**2**	**I**	**J**
0	-3	-3	5	0	8
1	2	4	10	6	-2
2	-1	11	-1	18	18
				AB^2 = 28	AB = 33,34

$$AB^2 = I(AB^2) = \frac{(0)^2 + (6)^2 + (18)^2}{6} - \frac{(24)^2}{18} = 28$$

$$AB = J(AB) = \frac{(8)^2 + (-2)^2 + (18)^2}{6} - \frac{(24)^2}{18} = 33{,}34$$

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> library(DoE.base)
> data=fac.design(3, 2, replications=2,randomize=F)
creating full factorial with 9 runs ...

> data
   run.no run.no.std.rp A B Blocks
1       1           1.1 1 1     .1
2       2           2.1 2 1     .1
3       3           3.1 3 1     .1
4       4           4.1 1 2     .1
5       5           5.1 2 2     .1
6       6           6.1 3 2     .1
7       7           7.1 1 3     .1
8       8           8.1 2 3     .1
9       9           9.1 3 3     .1
10     10           1.2 1 1     .2
11     11           2.2 2 1     .2
12     12           3.2 3 1     .2
13     13           4.2 1 2     .2
14     14           5.2 2 2     .2
15     15           6.2 3 2     .2
16     16           7.2 1 3     .2
17     17           8.2 2 3     .2
18     18           9.2 3 3     .2
class=design, type= full factorial
NOTE: columns run.no and run.no.std.rp  are annotation,  not part of the data frame
```

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> Y=c(-2,0,-1,-3,1,5,2,4,0,-1,2,0,0,3,6,3,6,-1)
> data=add.response(data, Y)
> data
   run.no run.no.std.rp A B Blocks  Y
1       1           1.1 1 1     .1 -2
2       2           2.1 2 1     .1  0
3       3           3.1 3 1     .1 -1
4       4           4.1 1 2     .1 -3
5       5           5.1 2 2     .1  1
6       6           6.1 3 2     .1  5
7       7           7.1 1 3     .1  2
8       8           8.1 2 3     .1  4
9       9           9.1 3 3     .1  0
10     10           1.2 1 1     .2 -1
11     11           2.2 2 1     .2  2
12     12           3.2 3 1     .2  0
13     13           4.2 1 2     .2  0
14     14           5.2 2 2     .2  3
15     15           6.2 3 2     .2  6
16     16           7.2 1 3     .2  3
17     17           8.2 2 3     .2  6
18     18           9.2 3 3     .2 -1
class=design, type= full factorial
NOTE: columns run.no and run.no.std.rp  are annotation,  not part of the data frame
```

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> fit=lm(Y~(A+B)^2, data)
> anova(fit)

Analysis of Variance Table

Response: Y
          Df  Sum Sq   Mean Sq   F value   Pr(>F)
A          2  24.333   12.1667    8.4231   0.008676 **
B          2  25.333   12.6667    8.7692   0.007703 **
A:B        4  61.333   15.3333   10.6154   0.001844 **
Residuals  9 13.000  1.4444
---
Signif. codes:  0 ‘***’ 0.001 ‘**’ 0.01 ‘*’ 0.05 ‘.’ 0.1 ‘ ’ 1
```

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> AL=rep(c(-1,0,1),6)
> AQ=rep(c(1,2,1),6)
> BL=rep(c(-1,-1,-1,0,0,0,1,1,1),2)
> BQ=rep(c(1,1,1,2,2,2,1,1,1),2)
> ALBL=AL*BL
> ALBQ=AL*BQ
> AQBL=AQ*BL
> AQBQ=AQ*BQ
> data1=cbind(data, AL, AQ, BL, BQ, ALBL, ALBQ, AQBL, AQBQ)
```

> data1

	A	B	Blocks	Y	AL	AQ	BL	BQ	ALBL	ALBQ	AQBL	AQBQ
1	1	1	.1	-2	-1	1	-1	1	1	-1	-1	1
2	2	1	.1	0	0	2	-1	1	0	0	-2	2
3	3	1	.1	-1	1	1	-1	1	-1	1	-1	1
4	1	2	.1	-3	-1	1	0	2	0	-2	0	2
5	2	2	.1	1	0	2	0	2	0	0	0	4
6	3	2	.1	5	1	1	0	2	0	2	0	2
7	1	3	.1	2	-1	1	1	1	-1	-1	1	1
8	2	3	.1	4	0	2	1	1	0	0	2	2
9	3	3	.1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
10	1	1	.2	-1	-1	1	-1	1	1	-1	-1	1
11	2	1	.2	2	0	2	-1	1	0	0	-2	2
12	3	1	.2	0	1	1	-1	1	-1	1	-1	1
13	1	2	.2	0	-1	1	0	2	0	-2	0	2
14	2	2	.2	3	0	2	0	2	0	0	0	4
15	3	2	.2	6	1	1	0	2	0	2	0	2
16	1	3	.2	3	-1	1	1	1	-1	-1	1	1
17	2	3	.2	6	0	2	1	1	0	0	2	2
18	3	3	.2	-1	1	1	1	1	1	1	1	1

```
> fit=lm(Y~AL+AQ+BL+BQ+ALBL+ALBQ+AQBL+AQBQ, data1)
> anova(fit)
Analysis of Variance Table

Response: Y
          Df  Sum Sq  Mean Sq  F value   Pr(>F)
AL         1   8.333   8.333    5.7692  0.0397723 *
AQ         1  16.000  16.000   11.0769  0.0088243 **
BL         1  21.333  21.333   14.7692  0.0039479 **
BQ         1   4.000   4.000    2.7692  0.1304507
ALBL       1   8.000   8.000    5.5385  0.0430650 *
ALBQ       1  42.667  42.667   29.5385  0.0004137 ***
AQBL       1   2.667   2.667    1.8462  0.2073056
AQBQ       1   8.000   8.000    5.5385  0.0430650 *
Residuals  9  13.000   1.444
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
```

Παράδειγμα: Παραγοντικός σχεδιασμός 3^3 (Montgomery, 8th ed.)

Παράγοντας C	**Παράγοντας A**								
	1			**2**			**3**		
	Παράγοντας B								
	1	**2**	**3**	**1**	**2**	**3**	**1**	**2**	**3**
1	-35	-45	-40	17	-65	20	-39	-55	15
	-25	-60	15	24	-58	4	-35	-67	-30
2	110	-10	80	55	-55	110	90	-28	110
	75	30	54	120	-44	44	113	-26	135
3	4	-40	31	-23	-64	-20	-30	-61	54
	5	-30	36	-5	-62	-31	-55	-52	4

Πίνακας ανάλυσης παραλλακτικότητας

Πηγή Παρ/τας	ΒΕ	Άθροισμα Τετραγώνων	Μέσο Τετράγωνο	F-Ratio	P-Value
A	2	994	497	1,1650	0,3271016
B	2	61190	30595	71,7354	1,571e-11 ***
AB	4	6301	1575	3,6934	0,0159498 *
C	2	69105	34553	81,0145	3,893e-12 ***
AC	4	7514	1878	4,4044	0,0071866 **
BC	4	12854	3214	7,5348	0,0003269 ***
ABC	8	4629	579	1,3566	0,2594959
Σφάλμα	27	11516	427		
Σύνολο	53	174102			

Αλγόριθμός του Yates για το 3^3 σχεδιασμό

Συνδυασμός επεμβάσεων	Y	1	2	3	Διαιρέτης		Επίδραση	Άθροισμα Τετραγώνων $(3)^2$/Διαιρέτη
000	-60	-93	-459	165	----	----	-----	----
100	41	-350	963	-112	$2^1 x3^2 x2$	36	A_L	348,44
200	-74	-16	-339	264	$2^1 x3^3 x2$	108	A_Q	645,33
010	-105	563	-21	225	$2^1 x3^2 x2$	36	B_L	1406,25
110	-123	-133	55	202	$2^2 x3^1 x2$	24	AB_{LxL}	1700,17
210	-122	533	-146	408	$2^2 x3^2 x2$	72	AB_{QxL}	2312,00
020	-25	-104	-285	2541	$2^1 x3^3 x2$	108	B_Q	59784,08
120	24	-309	273	290	$2^2 x3^2 x2$	72	AB_{LxQ}	1168,06
220	-15	74	276	-492	$2^2 x3^3 x2$	216	AB_{QxQ}	1120,67
001	185	-14	77	120	$2^1 x3^2 x2$	36	C_L	400,00
101	175	-17	-30	-125	$2^2 x3^1 x2$	24	AC_{LxL}	651,04
201	203	10	178	561	$2^2 x3^2 x2$	72	AC_{QxL}	4371,13
011	20	18	24	101	$2^2 x3^1 x2$	24	BC_{LxL}	425,04
111	-99	-74	93	61	$2^2 x3^0 x2$	16	ABC_{LxLxL}	232,56
211	-54	111	85	119	$2^3 x3^1 x2$	48	ABC_{QxLxL}	295,02
021	134	-94	128	-3	$2^2 x3^2 x2$	72	BC_{QxL}	0,13
121	154	-43	33	-47	$2^3 x3^1 x2$	48	ABC_{LxQxL}	46,02
221	245	-9	247	411	$2^3 x3^2 x2$	144	ABC_{QxQxL}	1173,06
002	9	-216	591	-2724	$2^1 x3^3 x2$	108	C_Q	68705,33
102	-28	19	1362	-277	$2^2 x3^1 x2$	72	AC_{LxQ}	1065,68
202	-85	-88	588	-555	$2^2 x3^3 x2$	216	AC_{QxQ}	1426,04
012	-70	38	30	315	$2^2 x3^2 x2$	72	BC_{LxQ}	1378,13
112	-126	164	277	-77	$2^3 x3^1 x2$	48	ABC_{LxLxQ}	123,52
212	-113	71	-17	309	$2^3 x3^2 x2$	144	ABC_{QxLxQ}	663,06
022	67	-20	-342	-1545	$2^2 x3^3 x2$	216	BC_{QxQ}	11051,04
122	-51	69	-219	-541	$2^3 x3^2 x2$	144	ABC_{LxQxQ}	2032,51
222	58	227	69	165	$2^3 x3^3 x2$	432	ABC_{QxQxQ}	63,02

Οι αλληλεπιδράσεις δύο παραγόντων μπορούν να διαχωριστούν στα συστατικά I και J, τα οποία είναι AB, AB^2, AC, AC^2, BC, και BC^2, με δύο βαθμούς ελευθερίας.

		A			**Σύνολα**	
C	**B**	1	2	3	**I**	**J**
1	1	-60	41	-74	-198	-222
	2	-105	-123	-122	-106	-79
	3	-25	24	-15	-155	-158
2	1	185	175	203	331	238
	2	20	-99	-54	255	440
	3	134	154	245	377	285
3	1	9	-28	-85	-59	-144
	2	-70	-126	-113	-74	-40
	3	67	-51	58	-206	-155

Οι αλληλεπιδράσεις τριών παραγόντων ABC μπορούν να διαχωριστούν σε τέσσερα συστατικά W, X, Y και Z (AB^2C^2, AB^2C, ABC^2 και ABC αντίστοιχα).

				Σύνολα						**Σύνολα**	
C	**I(AB)**			**I**	**J**	**C**	**J(AB)**			**I**	**J**
1	-198	-106	-155	-149	41	1	-222	-79	-158	63	138
2	331	255	377	212	19	2	238	440	285	62	4
3	-59	-74	-206	102	105	3	-144	-40	-155	40	23

$$I[I(AB)xC] = AB^2C^2 = W(ABC) = \frac{(-149)^2 + (212)^2 + (102)^2}{8} - \frac{(165)^2}{54} = 3804{,}11$$

$$J[I(AB)xC] = AB^2C^2 = X(ABC) = \frac{(41)^2 + (19)^2 + (105)^2}{8} - \frac{(165)^2}{54} = 221{,}77$$

$$I[J(AB)xC] = ABC^2 = Y(ABC) = \frac{(63)^2 + (62)^2 + (40)^2}{8} - \frac{(165)^2}{54} = 18{,}77$$

$$J[J(AB)xC] = ABC = Z(ABC) = \frac{(138)^2 + (4)^2 + (23)^2}{8} - \frac{(165)^2}{54} = 584{,}11$$

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> design=fac.design(3, 3, replications= 2, randomize=FALSE)
creating full factorial with 27 runs ...

> design
   run.no run.no.std.rp A B C Blocks
1       1           1.1 1 1 1     .1
2       2           2.1 2 1 1     .1
3       3           3.1 3 1 1     .1
4       4           4.1 1 2 1     .1
5       5           5.1 2 2 1     .1
6       6           6.1 3 2 1     .1
7       7           7.1 1 3 1     .1
8       8           8.1 2 3 1     .1
……
48     48          21.2 3 1 3     .2
49     49          22.2 1 2 3     .2
50     50          23.2 2 2 3     .2
51     51          24.2 3 2 3     .2
52     52          25.2 1 3 3     .2
53     53          26.2 2 3 3     .2
54     54          27.2 3 3 3     .2
class=design, type= full factorial
NOTE: columns run.no and run.no.std.rp  are annotation,  not part of the data frame
```

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> Y=c(-35,17,-39,-45,-65,-55,-40,20,15,110,55,90,-10,-55,-28,80,110,110,4,-23,-30,-40,-64,-61,
31,-20,54,-25,24,-35,-60,-58,-67,15,4,-30,75,120,113,30,-44,-26,54,44,135,5,-5,-55,-30,-62,-52,
36,-31,4)
> data=cbind(design, Y)
> data
  A B C Blocks   Y
1  1 1 1     .1 -35
2  2 1 1     .1  17
3  3 1 1     .1 -39
4  1 2 1     .1 -45
5  2 2 1     .1 -65
6  3 2 1     .1 -55
7  1 3 1     .1 -40
8  2 3 1     .1  20
9     3 3 1     .1  15
…
48 3 1 3     .2 -55
49 1 2 3     .2 -30
50 2 2 3     .2 -62
51 3 2 3     .2 -52
52 1 3 3     .2  36
53 2 3 3     .2 -31
54 3 3 3     .2   4
```

```
> fit=lm(Y~A*B*C,data)
> anova(fit)
```

Analysis of Variance Table

Response: Y

	Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)
A	2	994	497	1.1650	0.3271016
B	2	61190	30595	71.7354	1.571e-11 ***
C	2	69105	34553	81.0145	3.893e-12 ***
A:B	4	6301	1575	3.6934	0.0159498 *
A:C	4	7514	1878	4.4044	0.0071866 **
B:C	4	12854	3214	7.5348	0.0003269 ***
A:B:C	8	4629	579	1.3566	0.2594959
Residuals	27	11516	427		

Signif. codes: 0 ‘***’ 0.001 ‘**’ 0.01 ‘*’ 0.05 ‘.’ 0.1 ‘ ’ 1

Παραγοντικός σχεδιασμός 3^k με ανάμειξη

Στον 3^k σχεδιασμό μπορεί να σχηματιστούν με ανάμειξη 3^p μη πλήρεις ομάδες (τρεις, εννέα, …), όπου $p<k$. Για τον σχηματισμό των ομάδων αναμειγνύονται οι συνιστώσες των αλληλοεπιδράσεων.

Η βασική αντίθεση L είναι η εξής:

$$L = \alpha_1 x_1 + \alpha_2 x_2 + \ldots + \alpha_k x_k$$

όπου α_i παριστάνει τον εκθέτη του i παράγοντα στην επίδραση που είναι αναμειγμένος και x_i είναι το επίπεδο του i παράγοντα στον συγκεκριμένο συνδυασμό επεμβάσεων. Το α_i παίρνει τιμές 0, 1 και 2, εκτός πρώτο μη μηδενικό α_i που είναι 1 και το x_i παίρνει τιμές 0, 1 και 2.

Οι συνδυασμοί των επεμβάσεων τοποθετούνται στις ομάδες με βάση τις τιμές των βασικών αντιθέσεων L (modulo 3).

Στο παράδειγμα με το πειραματικό σχεδιασμό 3^2, μπορούμε να αναμείξουμε τις συνιστώσες της διπλής αλληλεπίδρασης AB^2 με τις ομάδες. Αν επιλέξουμε την AB^2, η ορίζουσα είναι: $L = x_1 + 2x_2$

οι τιμές του L (mod 3) είναι:

$$
\begin{aligned}
00 &: L = 1(0) + 2(0) = 0 = 0\,(mod3) \\
01 &: L = 1(0) + 2(1) = 2 = 2\,(mod3) \\
02 &: L = 1(0) + 2(2) = 4 = 1\,(mod3) \\
10 &: L = 1(1) + 2(0) = 1 = 1\,(mod3) \\
11 &: L = 1(1) + 2(1) = 3 = 0\,(mod3) \\
20 &: L = 1(2) + 2(0) = 2 = 2\,(mod3) \\
21 &: L = 1(2) + 2(1) = 4 = 1\,(mod3) \\
12 &: L = 1(1) + 2(2) = 5 = 2\,(mod3) \\
22 &: L = 1(2) + 2(2) = 3 = 0\,(mod3)
\end{aligned}
$$

Ομάδα 1	**Ομάδα 2**	**Ομάδα 3**
0 0	1 0	0 1
1 1	2 1	1 2
2 2	0 2	2 0

Παράδειγμα: Σχεδιασμός 3^2 σε τρεις ομάδες με ανάμειξη AB^2

	B			
A	**0**	**1**	**2**	Σύνολο
0	4	5	8	17
1	-2	-4	-5	-11
2	0	1	0	1
Σύνολο	2	2	3	7

Ομάδα 1	**Ομάδα 2**	**Ομάδα 3**
00 = 4	10 = -2	01 = 5
11 = -4	21 = 1	12 = -5
22 = 0	02 = 8	20 = 0
0	7	0

$$AT_A = \frac{17^2 + (-11)^2 + 1^2}{3} - \frac{7^2}{9} = 131{,}56 \qquad AT_B = \frac{2^2 + 2^2 + 3^2}{3} - \frac{7^2}{9} = 0{,}22$$

$$AT_{\text{ομάδων}} = AT_{AB^2} = \frac{0^2 + 0^2 + 7^2}{3} - \frac{7^2}{9} = 10{,}89$$

Πηγή Παρ/τας	**ΒΕ**	**Άθροισμα Τετραγώνων**
Ομάδες (AB^2)	2	10,89
Α	2	131,56
Β	2	0,22
ΑΒ	2	2,89
Σύνολο	8	145,56

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> design=conf.design(c(A = 1, B = 2), 3)
> design
  Blocks A B
1      0 0 0
2      0 1 1
3      0 2 2
4      1 1 0
5      1 2 1
6      1 0 2
7      2 2 0
8      2 0 1
9      2 1 2
> Y=c(4,-4,0,-2,1,8,0,5,-5)
> data=cbind(design,Y)
> data
  Blocks A B  Y
1      0 0 0  4
2      0 1 1 -4
3      0 2 2  0
4      1 1 0 -2
5      1 2 1  1
6      1 0 2  8
7      2 2 0  0
8      2 0 1  5
9      2 1 2 -5
```

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> fit=aov(Y ~ (A+B)^2 + Error(Blocks), data)
> summary(fit)

Error: Blocks
      Df  Sum Sq  Mean Sq
A:B    2   10.89    5.444

Error: Within
           Df  Sum Sq  Mean Sq
A           2  131.56    65.78
B           2    0.22     0.11
A:B         2    2.89     1.44
```

Παράδειγμα: Σχεδιασμός 3^3 σε τρεις ομάδες με ανάμειξη AB^2C^2

A	**B**	**C**	**$L = x_1 + 2x_2 + 2x_2$**	**L (mod 3)**
0	0	0	0	0
0	1	0	2	2
0	2	0	4	1
1	0	0	1	1
1	1	0	3	0
1	2	0	5	2
2	0	0	2	2
2	1	0	4	1
2	2	0	6	0
0	0	1	2	2
0	1	1	4	1
0	2	1	6	0
1	0	1	3	0
1	1	1	5	2
1	2	1	7	1
2	0	1	4	1
2	1	1	6	0
2	2	1	8	2
0	0	2	4	1
0	1	2	6	0
0	2	2	8	2
1	0	2	5	2
1	1	2	7	1
1	2	2	9	0
2	0	2	6	0
2	1	2	8	2
2	2	2	10	1

Πίνακας ανάλυσης παραλλακτικότητας

Πηγή Παραλλακτικότητας	Άθροισμα Τετραγώνων
Ομάδες (AB^2C^2)	2
A	2
B	2
AB	4
C	2
AC	4
BC	4
Σφάλμα ($ABC+AB^2C+ABC^2$)	6
Σύνολο	26

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> design=conf.design(c(A = 1, B = 2, C = 2), 3)
> design
      Blocks A B C
1       0 0 0 0
2       0 1 1 0
3       0 2 2 0
4       0 1 0 1
5       0 2 1 1
6       0 0 2 1
7       0 2 0 2
8       0 0 1 2
9       0 1 2 2
10      1 1 0 0
.....
18      1 2 2 2
19      2 2 0 0
20      2 0 1 0
21      2 1 2 0
22      2 0 0 1
23      2 1 1 1
24      2 2 2 1
25      2 1 0 2
26      2 2 1 2
27      2 0 2 2
```

Σχεδιασμός 3^3 σε εννέα ομάδες με ανάμειξη ABC και AB^2D^2

Για δημιουργηθούν οι εννέα ομάδες μπορούμε να επιλέξουμε δύο συνιστώσες (P και Q) και επιπλέον δύο ακόμα συνιστώσες αναμειγνύονται, για να έχουμε τον απαραίτητο αριθμό βαθμών ελευθερίας. Οι συνιστώσες αυτές ορίζονται ως PQ^2 ή P^2Q.

$$(ABC)(AB^2D^2) = A^2B^3CD^2 = (A^2B^3CD^2)^2 = AC^2D$$

$$(ABC)(AB^2D^2)^2 = A^2B^5CD^4 = B^2CD = (B^2CD)^2 = BC^2D^2$$

Οι βασικές αντιθέσεις είναι:

$$L_1 = x_1 + x_2 + x_3 \quad \text{και} \quad L_2 = x_1 + 2x_2 + 2x_4$$

$1^η$ (0,0)	**$2^η$ (0,1)**	**$3^η$ (0,2)**	**$4^η$(1,0)**	**$5^η$(1,1)**	**$6^η$(1,2)**	**$7^η$(2,0)**	**$8^η$(2,1)**	**$9^η$(2,2)**
0 0 0 0	1 2 0 0	2 1 0 0	0 1 0 0	1 0 0 0	2 2 0 0	0 2 0 0	1 1 0 0	2 0 0 0
1 1 1 0	2 0 1 0	0 2 1 0	1 2 1 0	2 1 1 0	0 0 1 0	1 0 1 0	2 2 1 0	0 1 1 0
2 2 2 0	0 1 2 0	1 0 2 0	2 0 2 0	0 2 2 0	1 1 2 0	2 1 2 0	0 0 2 0	1 2 2 0
2 1 0 1	0 0 0 1	1 2 0 1	2 2 0 1	0 1 0 1	1 0 0 1	2 0 0 1	0 2 0 1	1 1 0 1
0 2 1 1	1 1 1 1	2 0 1 1	0 0 1 1	1 2 1 1	2 1 1 1	0 1 1 1	1 0 1 1	2 2 1 1
1 0 2 1	2 2 2 1	0 1 2 1	1 1 2 1	2 0 2 1	0 2 2 1	1 2 2 1	2 1 2 1	0 0 2 1
1 2 0 2	2 1 0 2	0 0 0 2	1 0 0 2	2 2 0 2	0 1 0 2	1 1 0 2	2 0 0 2	0 2 0 2
2 0 1 2	0 2 1 2	1 1 1 2	2 1 1 2	0 0 1 2	1 2 1 2	2 2 1 2	0 1 1 2	1 0 1 2
0 1 2 2	1 0 2 2	2 2 2 2	0 2 2 2	1 1 2 2	2 0 2 2	0 0 2 2	1 2 2 2	2 1 2 2

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> conf.design(rbind(c(A = 1, B = 1, C = 1, D = 0), c(A = 1, B = 2, C = 0, D = 2)), p = 3)
```

	Blocks	A B C D
1	00	0 0 0 0
2	00	1 1 1 0
3	00	2 2 2 0
4	00	2 1 0 1
5	00	0 2 1 1
6	00	1 0 2 1
7	00	1 2 0 2
8	00	2 0 1 2
9	00	0 1 2 2
……		
74	22	0 1 1 0
75	22	1 2 2 0
76	22	1 1 0 1
77	22	2 2 1 1
78	22	0 0 2 1
79	22	0 2 0 2
80	22	1 0 1 2
81	22	2 1 2 2

Κλασματικός παραγοντικός σχεδιασμός 3^k

Στους 3^k σχεδιασμούς μπορούμε να κατασκευάσουμε ένα $(1/3)^p$ κλάσμα, όπου $p<k$, το οποίο θα έχει 3^{k-p} συνδυασμούς επεμβάσεων. Αρχικά επιλέγουμε τις p συνιστώσες, τοποθετούμε τους συνδυασμούς σε 3^p μη πλήρεις ομάδες και εκτελούμε την ομάδα που επιλέγουμε.

Αν $AB^{\alpha_2}C^{\alpha_3}\ldots K^{\alpha_k}$ είναι η συνιστώσα της αλληλεπίδρασης που χρησιμοποιήθηκε για την δημιουργία των ομάδων, τότε η $I=AB^{\alpha_2}C^{\alpha_3}\ldots K^{\alpha_k}$ είναι η ορίζουσα σχέση του κλασματικού σχεδιασμού. Οι ταυτόσημες επιδράσεις - αλληλοεπιδράσεις παράγονται με τον πολλαπλασιασμό της επίδρασης με I και I^2 (modulo 3).

Τρία ένα-τρίτο κλάσματα σχεδιασμού 3^3 με $I=AB^2C^2$

1ο κλάσμα	2ο κλάσμα	3ο κλάσμα
000	100	200
012	112	212
101	201	001
202	002	102
021	121	221
110	210	010
122	222	022
211	011	111
220	020	120

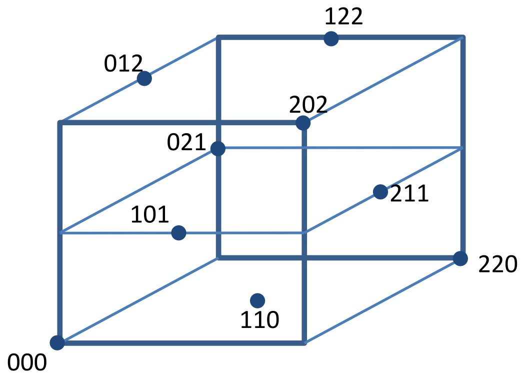

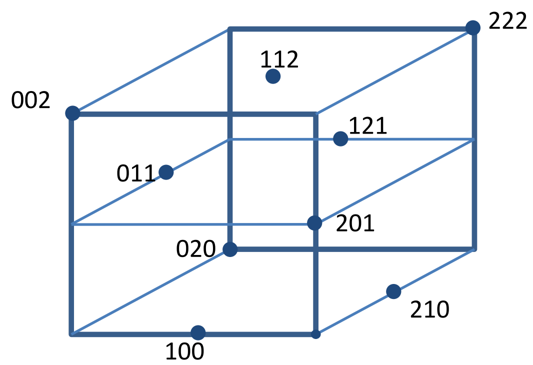

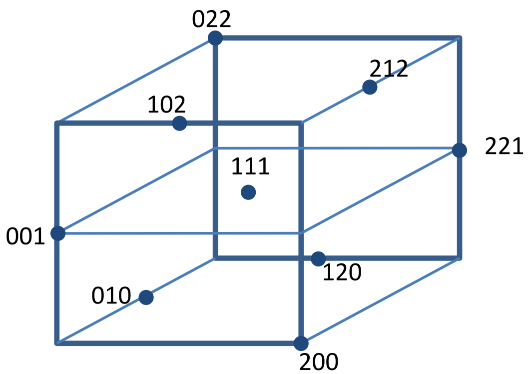

Ταυτόσημες επιδράσεις με I=AB^2C^2

$A = A(AB^2C^2) = A^2B^2C^2 = ABC$

$A = A(AB^2C^2)^2 = A^3B^4C^4 = BC$

$B = B(AB^2C^2) = AB^3C^2 = AC^2$

$B = B(AB^2C^2)^2 = A^2B^5C^4 = ABC^2$

$C = C(AB^2C^2) = AB^2C^3 = AB^2$

$C = C(AB^2C^2)^2 = A^2B^4C^5 = AB^2C$

$AB = AB(AB^2C^2) = A^2B^3C^2 = AC$

$AB = AB(AB^2C^2)^2 = A^3B^5C^4 = BC^2$

Οι επιδράσεις που εκτιμούνται είναι οι εξής:

$A + BC + ABC$, $B + AC^2 + ABC^2$, $C + AB^2 + AB^2C$ και $AB + AC + BC^2$

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> design=conf.design(c(A = 1, B = 2, C = 2), 3)
> design
   Blocks      A B C
1     0        0 0 0
2     0        1 1 0
3     0        2 2 0
4     0        1 0 1
5     0        2 1 1
6     0        0 2 1
7     0        2 0 2
8     0        0 1 2
9     0        1 2 2
10     1       1 0 0
.....
18     1       2 2 2
19     2       2 0 0
20     2       0 1 0
21     2       1 2 0
22     2       0 0 1
23     2       1 1 1
24     2       2 2 1
25     2       1 0 2
26     2       2 1 2
27     2       0 2 2
```

Πειραματικοί Σχεδιασμοί

```
> fract_design=design[c(19:27),]
> fract_design
```

	Blocks	A	B	C
19	2	2	0	0
20	2	0	1	0
21	2	1	2	0
22	2	0	0	1
23	2	1	1	1
24	2	2	2	1
25	2	1	0	2
26	2	2	1	2
27	2	0	2	2

Παραγοντικοί σχεδιασμοί με μικτά επίπεδα

Για να σχεδιάσουμε ένα πείραμα δύο παραγόντων (Α και Χ) με δύο και τρία επίπεδα, χρησιμοποιούμε ένα σχεδιασμό 2^3 όπου τα επίπεδα των παραγόντων Β και C συνδυάζονται για να δημιουργηθούν τα τρία επίπεδα του Χ παράγοντα. Η επίδραση του Α υπολογίζεται από τις εκτελέσεις 1, 2, 7 και 8, όπου ο Χ είναι σε χαμηλό και υψηλό επίπεδο.

	A		**X_L**		**X**	**$A*X_L$**	**$A*X_L$**	**X_Q**	**$A*X_Q$**
			B	***C***		**AB**	**AC**	**BC**	**ABC**
1	-	χαμηλό	-	-	χαμηλό	+	+	+	-
2	+	υψηλό	-	-	χαμηλό	-	-	+	+
3	-	χαμηλό	+	-	μεσαίο	-	+	-	+
4	+	υψηλό	+	-	μεσαίο	+	-	-	-
5	-	χαμηλό	-	+	μεσαίο	+	-	-	+
6	+	υψηλό	-	+	μεσαίο	-	+	-	-
7	-	χαμηλό	+	+	υψηλό	-	-	+	-
8	+	υψηλό	+	+	υψηλό	+	+	+	+

Οι εκτελέσεις 3 και 5 είναι επαναλαμβανόμενες και χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση σφάλματος με 1 βαθμό ελευθερίας όπως επίσης και οι εκτελέσεις 4 και 6. Η μέση διακύμανση των δυο ζευγών εκτελέσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο τετράγωνο του υπολοίπου με 2 βαθμούς ελευθερίας.

Πίνακας Ανάλυσης Παραλλακτικότητας

Πηγή παραλλακτικότητας	ΒΕ	ΑΤ	ΜΤ
Α	1	AT_A	MT_A
Χ (X_L +X_Q)	2	AT_X	MT_X
ΑΧ (A*X_L +A*X_Q)	2	AT_{AX}	MT_{AX}
Υπόλοιπο (από τις εκτελέσεις 3 και 5 και τις 4 και 6)	2	$AT_{Υπ}$	$MT_{Υπ}$
Σύνολο	7	$AT_{Συν}$	